

ОСНОВИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ ЗА ВИБОРОМ ДЛЯ УЧНІВ ПРОФІЛЬНИХ КЛАСІВ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО НАПРЯМУ

Пропоновану програму рекомендовано для використання в старших класах середньої школи як курс за вибором (факультативний), що може викладатися в 10-му або 11-му (передвипускному) класі, і розрахований на учнів 15—17 років. Залежно від можливостей школи і вчителя програма може бути реалізована в обсязі 35 годин (1 година на тиждень протягом навчального року) 52 годин (1,5 години на тиждень протягом навчального року).

Ці варіанти можливої побудови змісту наведені нижче.

Курс може також викладатися протягом 70 годин (2 години на тиждень протягом навчального року або по одній годині упродовж двох років: 35 + 35 годин). Тоді вчитель за потреби може відвести більше часу на найбільш складні чи цікаві для учнів теми.

Програма передбачає використання навчального комплексу з курсу, що містить:

1) навчальну програму, де визначено цілі, завдання і зміст курсу, очікувані результати його викладання;

2) навчальний посібник для учнів «Основи критичного мислення»;

3) методичний посібник для вчителя з курсу «Основи критичного мислення» (що може бути використаний як поурочні плани-конспекти).

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освіта завжди орієнтована на майбутнє, тому її основною метою є розвиток в учнів умінь і навичок, особливо розумових, що дають можливість адекватно оцінювати будь-яку ситуацію і приймати ефективні рішення щодо життєвих проблем.

Ця програма пропонує увазі вчителів і батьків новий предмет «Основи критичного мислення» (ОКМ). Автори концепції ОКМ виходили з розуміння критичного мислення як здатності людини аналізувати інформацію, події та факти і критично їх оцінювати, формувати власну позицію з того або іншого питання і захищати, обґрунтовувати її, знаходити нові ідеї. Таке мислення є нестандартним, передбачає можливість бачити й оцінювати альтернативи, встановлювати пріоритети, визначати достовірність і доцільність інформації, приймати необхідні рішення, коригувати помилки, зокрема і в процесі власного мислення. Його розвитку сприяють уміння і навички аналізу, синтезу, порівняння, зіставлення фактів, формулювання обґрунтованих висновків, оцінок.

Із навчальної точки зору КМ можна визначити як тип мислення, що характеризується зваженістю, логічністю і цілеспрямованістю, використанням спеціальних когнітивних умінь і на-

вичок, які збільшують достовірність отриманого результату розумової діяльності. Ці уміння і навички можна розвивати за допомогою спеціального навчання.

Основною метою пропонованого курсу є створення умов для розвитку в учнів старших класів критичного мислення. Досягнення цієї мети можливе, якщо:

— у навчання системно включаються завдання, розв'язання яких вимагає від учнів опанування складних розумових операцій;

— навчальний процес організований як послідовне дослідження учнями певної теми, виконане у процесі їх інтерактивної взаємодії;

— результатом навчання є не засвоєння фактів або чужих думок, а вироблення уміння мислити, висловлювати власні думки, оцінки;

— викладання (діяльність учителя) передбачає систематичне оцінювання і корекцію результатів з використанням зворотного зв'язку «учні — вчитель» на основі дослідницької активності учнів у класі;

— навчання зосереджене на розвитку в учнів достатніх навичок доведення, аналізу аргументів і формулювання висновків, підкріплених аргументами; умінь використовувати графічні організатори в ході розв'язання актуальних питань, знаходити, аналізувати й інтерпретувати інформацію з різних джерел, презентувати результати роботи з інформацією у вигляді різних текстів в усній і письмовій формах;

— учні мотивовані для обговорення проблем, а не ухиляються від їх розв'язання; вони працюють усі разом, аби досягти консенсусу, навіть якщо це «угода про незгоду». Така здатність до спільної праці, до співпраці є найважливішою умовою розвитку критичного мислення, оскільки вона підтримує діалог, досягнення учнями спільних цілей і взаємний обмін цінностями.

У розвитку КМ на уроках має бути реалізований діяльнісний підхід, що передбачає побудову процесу навчання як активної діяльності учнів. Систему операцій, яка забезпечує розв'язання завдань певного типу, називають способом дій. Тому метою навчання є опанування учнями способів діяльності або дій і операцій, за допомогою яких вона реалізується і які спрямовані на розв'язання навчальних або життєвих завдань. Таким чином, кінцевою метою навчання КМ є системний розвиток у старшокласників володіння способами розумових дій, з яких складається КМ.

За такого підходу до навчання основним елементом роботи учнів на уроках є виконання пізнавальних завдань, спрямованих на освоєння розумової діяльності, особливо її нових способів. У цьому випадку ЗНАННЯ уч-

нів є результатом (а не окремим завданням) їхньої роботи над пізнавальними завданнями, організованими в доцільну і ефективну систему. Паралельно з освоєнням діяльності учень зможе сформувати свою систему ставлень, орієнтацій і установок.

Дидактичний механізм процесу формування розумових дій полягає в тому, що:

— учням повідомляються знання про дію (мета, структура, послідовність виконання операцій);

— через систему завдань, адекватних формованій дії в умовах навчально-пізнавальної діяльності (нове джерело знань, нова форма, метод організації діяльності), що змінюються, організовується процес набуття учнями досвіду реалізації дії;

— через систему спеціальних завдань на рефлексію здійснюється процес осмислення, усвідомлення і закріплення набутих знань і умінь.

Таким чином, розвиток готовності учня до КМ не є одноразовим актом і вимагає дотримання і виділення певних етапів у її формуванні.

Впровадження діяльнісного підходу дає змогу організувати навчання таким чином, що учень почуватиметься вільним, може проявляти ініціативу і самостійність, творчо ставитись до засвоєння навчального матеріалу, вчитися слухати і говорити, формулювати власну думку, правильно її висловлювати, доводити свою точку зору, аргументувати і дискутувати, будувати конструктивні стосунки з тими, хто його оточує, і співпрацювати. Засновані на подібному підході методи і форми навчання створюють можливості для максимального наближення його до потреб учня, його особистої орієнтації.

У педагогічній теорії не існує переліку кроків, які можуть автоматично забезпечити розвиток КМ учнів, проте відомі педагогічні умови і підходи до навчання, що підвищують його ефективність. Останні враховані в методиці викладання цього курсу. Зокрема, організовуючи навчання школярів КМ, вчителю необхідно:

1) виділити основну частину навчального часу для практики критичного мислення в процесі інтерактивної взаємодії учнів;

2) організовувати роботу учнів з різними джерелами інформації так, щоб вони, здійснюючи самостійний пошук інформації, обдумували її, оцінювали і презентували в різних формах (усно, письмово, графічно) залежно від завдання;

3) гарантувати учням відкриту, сприятливу атмосферу навчання, толерантність з боку однокласників і сприйняття будь-яких ідей та думок;

4) заохочувати максимально активну участь учнів у навчальному процесі, зокрема здійсненні ними вибору способів роботи, завдань, які виконуються, джерел інформації і т. п.;

5) виявляти впевненість у здатності кожного учня мислити критично і приймати правильне рішення.

Зміст запропонованої програми складається з 5 основних розділів, вступного, підсумкового і резервних уроків.

Програму відкриває вступний урок «ЩО ТАКЕ КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ», на якому учні обговорюють, що таке КМ і чим воно відрізняється від інших видів мислення, які умови необхідно виконати, аби опанувати такий спосіб мислення, зможуть сформулювати свої очікування і побоювання щодо вивчення курсу.

У першому розділі «ВЧИМОСЯ ДУМАТИ І ЧИТАТИ КРИТИЧНО» передбачається досягнення учнями таких результатів:

— розвиток умінь пояснювати і використовувати в різних контекстах і з різними джерелами знань такі операції, як розуміння, аналіз, синтез, оцінювання та ін.;

— усвідомлення свого рівня оволодіння тим або іншим способом розумової діяльності, посилення мотивації до подальшого розвитку відповідних умінь, особистої цінності такого навчання;

— розвиток умінь свідомо використовувати методи (стратегії) критичного читання.

У другому розділі «МАЙСТЕРНІСТЬ СТАВИТИ ПИТАННЯ» передбачається досягнення учнями таких результатів, як розвиток умінь:

— пояснювати, які бувають питання і як, у яких контекстах і з якими цілями вони можуть використовуватися;

— конструювати різні питання і відповіді на них, виходячи з особливостей джерела інформації (усне, писемне, графічне, образне), використовувати різні типи питань залежно від ситуації та контексту.

У третьому розділі «ПРАЦЮЄМО З РІЗНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ ІНФОРМАЦІЇ» передбачається, що учні зможуть ефективно здійснювати пошук інформації для навчання і життя, використовуючи різні джерела інформації (серед яких — ЗМІ, тексти різних жанрів, документи, акти), враховуючи особливості кожного із джерел.

Очікуваними результатами вивчення учнями розділу будуть їхні уміння:

— пояснити, в чому полягає значення роботи з інформацією в сучасному світі, які існують види і джерела інформації, як здійснювати пошук інформації;

— отримати і структурувати інформацію з будь-якого джерела;

— відрізнити факти від думок, виявляти ідеологічні мотиви, спрямованість інформації;

— критично мислити під час роботи з різними джерелами;

— усвідомлювати свій рівень опанування умінь ефективно шукати інформацію в різних джерелах;

— розуміти свої мотиви подальшого розвитку відповідних умінь, особисту цінність такого навчання.

Розділ четвертий «РОЗУМІННЯ І КОНСТРУЮВАННЯ УЧНЯМИ АРГУМЕНТОВАНИХ

ВИСЛОВЛЮВАНЬ» і п'ятий «ОВОЛОДІННЯ ШКОЛЯРІВ УМІННЯМИ І НАВИЧКАМИ ВЕДЕННЯ ДИСКУСІЇ ТА ДЕБАТІВ» присвячені розвитку в учнів умінь і навичок роботи зі створення текстів, формулювання повідомлень, аргументації й захисту своєї позиції та інтересів, участі в дискусіях і дебатах.

Відповідно, очікуваними результатами вивчення четвертого розділу для учнів будуть уміння:

— пояснювати, що таке аргументація, в чому її цінність і необхідність у житті та навчанні, які способи аргументації існують;

— знаходити і розуміти аргументи в тексті й висловлюваннях інших людей і оцінювати їх;

— будувати власні аргументи і оцінювати їх;
— розрізняти і використовувати контраргументацію і будувати спростування;

— усвідомлювати свій рівень оволодіння умінням використовувати аргументацію в навчанні та в житті, мотивації до подальшого розвитку відповідних умінь, особистої цінності такого навчання.

Очікуваними результатами вивчення п'ятого розділу будуть уміння учнів:

— пояснювати відмінність інформаційного тексту від переконуючого, розрізняти і конструювати тексти обох видів в усній та письмовій формах;

— брати участь у різних видах дискусій і дебатів, ефективно обстоюючи свою позицію;

— комплексно використовувати критичне мислення в різних ситуаціях;

— усвідомлювати свій рівень опанування вмінням створювати різні види текстів і дискутувати в навчанні та в житті, мотивації до подальшого розвитку відповідних умінь, особистої цінності такого навчання.

Для формування орієнтовної основи того чи іншого способу розумової або навчальної діяльності використовуються спеціальні тести, в яких інтегровані елементи теоретичних знань з формальної логіки, філософії, теорії пізнання, риторики, психології та ін.

Операції, способи діяльності та окремі прийоми відпрацьовуються за допомогою текстів з різних галузей знань, що містять інформацію, цікаву і корисну для розширення світогляду й підвищення рівня загальної культури учнів, а також таку, що справляє на старшокласників виховний вплив.

Програма передбачає розгляд і вивчення учнями названих нижче тем в обсязі перелічених у кожній темі питань (ліва колонка). У правій колонці сформульовані вимоги до результатів навчання, які мають бути перевірені й оцінені вчителем.

СТРУКТУРА І ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Варіант 1

35 год (1 год на тиждень)

К-сть годин	Назва розділу, теми, основні питання змісту	Вимоги до навчальних досягнень учнів — результатів навчання
1	2	3
1	ВСТУПНИЙ РОЗДІЛ	
1	Що таке критичне мислення. Визначення понять методом «через найближчі рід і вид». Метод «Аналіз поняття». Як працювати з підручником. Особливості роботи на уроках курсу	<i>Учень (учениця) зможе:</i> • пояснювати, що означає «критичне мислення»; • обґрунтувати сильні й слабкі сторони такого способу мислення; • оцінити необхідність розвинутого критичного мислення для себе особисто
9	РОЗДІЛ 1. ВЧИМОСЯ ДУМАТИ І ЧИТАТИ КРИТИЧНО	
1	Тема 1. Що означає розуміти інформацію. Що таке розуміння. Розуміння як частина мислення. Роль розуміння в роботі з інформацією. Питання, що сприяють розумінню. Уміння, що характеризують розуміння	<i>Учень (учениця) зможе:</i> • пояснювати, що таке розуміння, наводячи відповідні приклади; • застосовувати різні способи розуміння явища, процесу або ситуації; • ставити питання, що сприяють розумінню; • оцінювати важливість розуміння як основи мислення
1	Тема 2. Що таке аналіз. Що таке аналіз. Розподіл цілого на складові. Аналіз об'єкта (ситуації тощо) з різних точок зору. Розподіл процесу на низку простих дій. Причина, наслідок	<i>Учень (учениця) зможе:</i> • пояснювати, що таке аналіз і що означає «аналізувати»; • розрізняти і використовувати основні види аналізу; • оцінювати власний рівень уміння аналізувати; • формувати власне ставлення до цінності такого навчання особисто для себе

1	2	3
1	Тема 3. Що таке синтез. Що таке синтез. Значення синтезу в житті людей. Різні способи синтезування	Учень (учениця) зможе: <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що таке синтез; • застосовувати різні способи синтезування; • виражати власне ставлення до цінності синтезу
1	Тема 4. Як навчитися оцінювати. Що таке оцінювання. Стандарти і критерії оцінювання. Вибір на основі оцінювання. Уміння захищати свою точку зору. Метод «Займи позицію»	Учень (учениця) зможе: <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що таке оцінка; • оцінювати об'єкти на основі стандартів і критеріїв; • формулювати оцінні судження, обґрунтовуючи і захищаючи свою точку зору
2	Теми 5—6. Чи вмієш ти читати вдумливо. Що означає читати вдумливо. Інструменти критичного мислення: «товсті» і «тонкі» питання, «подвійний щоденник», опорні слова, «читання з маркуванням». Відмінність між ідеями автора і власними коментарями	Учень (учениця) зможе: <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що означає «працювати з текстом», критично мислячи; • використовувати самостійно інструменти критичного читання; • розмежувати ідеї автора тексту і свої коментарі до них; • оцінювати значення подібних навичок для нього (неї) особисто
2	Теми 7—8. Навіщо потрібні графічні організатори. Що таке графічні організатори. Графічні організатори як інструменти критичного мислення: «асоціативний куш», «бортовий журнал», «двочастинна таблиця», «дерево передбачень», карта ідей/понять, концептуальна таблиця	Учень (учениця) зможе: <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що таке «графічні організатори»; • самостійно використовувати «графічні організатори» як інструменти критичного читання; • оцінювати значення таких навичок для себе особисто
1	Тема 9. Підбиваємо підсумки: думаємо і читаємо. Перевірка знань з розділу за допомогою тестів. Узагальнення і систематизація знань з розділу. Самооцінювання	Учень (учениця) зможе: <ul style="list-style-type: none"> • оцінювати власний рівень опанування теоретичних знань розділу; • складати «карту» своїх уявлень про критичне мислення; • представляти отримані знання у вигляді системи
5	РОЗДІЛ 2. МАЙСТЕРНІСТЬ СТАВИТИ ЗАПИТАННЯ	
1	Тема 1. Навіщо і як люди ставлять запитання. Значення запитань. Функції запитань. Роль запитань у пізнанні. Коректна постановка запитань	Учень (учениця) зможе: <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати значення і функції запитань, наводячи відповідні приклади; • розрізняти коректно і некоректно поставлені запитання; • ставити запитання ефективніше; • висловлювати власне ставлення до важливості уміння ставити запитання
1	Тема 2. Які запитання називаємо закритими, а які — відкритими. Відкриті й закриті запитання. Їх відмінності та функції. Конструювання відкритих і закритих запитань	Учень (учениця) зможе: <ul style="list-style-type: none"> • розрізняти і наводити приклади відкритих і закритих запитань; • формулювати відкриті й закриті запитання; • ефективно використовувати ці типи запитань у різних ситуаціях
1	Тема 3. Для чого потрібні уточнюючі запитання. Уточнюючі запитання. Функції уточнюючих запитань. Як формулювати уточнюючі запитання	Учень (учениця) зможе: <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, в яких ситуаціях і з якими цілями можуть бути використані уточнюючі запитання; • формулювати уточнюючі запитання; • відрізняти уточнюючі запитання від навідиних; • оцінювати свій рівень уміння формулювати і використовувати уточнюючі запитання залежно від ситуації

1	2	3
1	<p>Тема 4. Як і навіщо ставити відкриті запитання. Види відкритих запитань. Функції різних видів відкритих запитань. Зв'язок між розумовими операціями і запитаннями. Поняття системи відкритих запитань</p>	<p>Учень (учениця) зможе:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розрізняти різні види відкритих запитань; • ставити запитання цілеспрямовано; • використовувати систему запитань для дослідження предметів або явищ дійсності
1	<p>Тема 5. Підбиваємо підсумки: запитуємо і відповідаємо. Перевірка знань з розділу за допомогою тестів. Зіставлення умінь і розумових операцій. Зіставлення методів, технік і необхідних умінь. Узагальнення і систематизація знань з розділу. Самооцінювання</p>	<p>Учень (учениця) зможе:</p> <ul style="list-style-type: none"> • узагальнювати свої знання про те, які бувають запитання і з якими цілями вони можуть бути використані; • визначати, наскільки вони опанували уміння: конструювати і використовувати різні види відкритих і закритих запитань; • оцінювати уміння однокласників формулювати і відповідати на запитання, використовуючи свої знання і спеціальні критерії
9	РОЗДІЛ 3. ПРАЦЮЄМО З РІЗНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ ІНФОРМАЦІЇ	
1	<p>Тема 1. Що таке інформація і як ми її отримуємо. Що таке інформація. Цінність інформації. Види інформації. Як отримати і знайти інформацію</p>	<p>Учень (учениця) зможе:</p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що таке інформація і в чому її цінність для людини; • пояснювати способи пошуку інформації в різних джерелах; • оцінювати властивості інформації; • висловлювати власне ставлення до цінності інформації для людини у сучасному світі
1	<p>Тема 2. Факти і думки. Поняття «факт». «Поняття «думка». Розпізнавання думки. Критерії розрізнення думок і фактів</p>	<p>Учень (учениця) зможе:</p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, чим думки відрізняються від фактів; • розрізняти факти і думки в ситуаціях спілкування і текстах; • ефективно відрізняти думки від фактів при роботі з інформацією; • формулювати власне ставлення до цінності таких навичок у різних життєвих ситуаціях
1	<p>Тема 3. Про що може розповісти художній текст. Художній текст як джерело інформації. Елементи художнього тексту. Карта персонажів</p>	<p>Учень (учениця) зможе:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знаходити інформацію у художньому тексті; • застосовувати різні методи роботи з текстом художнього твору як джерелом інформації; • визначати для себе цінність уміння працювати з художнім текстом
1	<p>Тема 4. Особливості наукового тексту. Особливості наукового тексту. Науковий текст як джерело інформації. Правила роботи з науковим текстом</p>	<p>Учень (учениця) зможе:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знаходити інформацію у науковому тексті; • відрізняти науковий текст від інших видів текстів; • читати науковий текст критично, визначати для себе цінність уміння працювати з науковим текстом як джерелом інформації
1	<p>Тема 5. Як знайти інформацію в ЗМІ. Особливості різних видів ЗМІ як джерела інформації. Сильні й слабкі сторони різних видів ЗМІ. Інформаційна цінність ЗМІ</p>	<p>Учень (учениця) зможе:</p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати особливості різних видів ЗМІ як джерел інформації; • оцінювати сильні й слабкі сторони різних видів ЗМІ; • визначати інформаційну цінність; • використовувати текст ЗМІ; • визначати для себе значення ЗМІ як джерела інформації
2	<p>Теми 6—7. Як оцінити інформацію з Інтернету. Достовірність інформації з Інтернету.</p>	<p>Учень (учениця) зможе:</p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, якими критеріями, індикаторами можна користуватися для критичного оцінювання інформаційних інтернет-джерел;

1	2	3
	Критичне оцінювання інформаційних інтернет-джерел	<ul style="list-style-type: none"> • оцінювати достовірність інформації з Інтернету; • сформулювати своє ставлення до інформації, розміщеної на інтернет-сторінках
1	Тема 8. Чи можна довіряти рекламним текстам. Особливості рекламних текстів як джерела інформації. Оцінювання змісту рекламних текстів	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати особливості рекламних текстів як джерела інформації; • аналізувати й оцінювати зміст рекламних текстів; • визначити своє ставлення до рекламних текстів як джерела інформації
1	Тема 9. Підбиваємо підсумки: працюємо з різними джерелами інформації. Перевірка знань з розділу за допомогою тестів. Зіставлення умінь і розумових операцій. Зіставлення методів, технік і необхідних умінь. Узагальнення і систематизація знань з розділу. Самооцінювання	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • узагальнити свої знання про те, що таке робота з інформацією з різних джерел; • визначити, наскільки він (вона) володіє умінями шукати, відбирати, оцінювати і використовувати інформацію з різних джерел
4	РОЗДІЛ 4. РОЗУМІННЯ І КОНСТРУЮВАННЯ УЧНЯМИ АРГУМЕНТОВАНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ	
1	Тема 1. Що таке аргумент. Що таке аргумент і аргументація. Структура аргументу. Логічні аргументи й аргументи, звернені до потреб. Як конструювати аргумент	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що таке аргумент і аргументація, якою є структура аргументу; • розрізняти види аргументів, використовуваних у ситуаціях спілкування і текстах; • конструювати власні аргументи різних видів; • визначити, наскільки він (вона) володіє умінням аргументувати і чого варто повчитися; • висловлювати власне ставлення до цінності такого навчання
1	Тема 2. Як побудувати сильний аргумент. Поняття про сильний (ефективний) аргумент. Способи і правила побудови ефективною аргументації	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, які способи формулювання аргументів існують; • самостійно конструювати аргументи, використовуючи різні методи, зокрема ПРЕС; • визначити, наскільки він (вона) вміє формулювати аргументи, чого варто ще повчитися; • сформулювати, у чому полягає цінність такого навчання особисто для нього (неї)
1	Тема 3. Що таке некоректна аргументація. Прийоми маніпулювання читачем, слухачем. Розуміння і контраргументація некоректної аргументації	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, як прийоми аргументації можуть бути використані для маніпулювання свідомістю слухачів або читачів; • визначити, які саме прийоми використовує автор для переконання читачів в істинності своєї позиції; • сформулювати власне ставлення до некоректної, маніпулятивної аргументації
1	Тема 4. Практикум: аргументуємо і спростовуємо. Перевірка знань про аргументи, спростування за допомогою тестів. Аналіз аргументів, визначення їх видів. Складання аргументів. Самооцінювання	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • узагальнити свої знання про те, що таке аргумент і аргументація; • визначити, наскільки він (вона) володіє умінням аргументувати, конструювати аргументи різних видів; • оцінити, наскільки він (вона) володіє умінням поєднати декілька аргументів для обстоювання своєї позиції; • визначити, наскільки він(вона) вміє спростувати аргументи опонента, використовуючи різні способи

1	2	3
4	РОЗДІЛ 5. ОВОЛОДІННЯ ШКОЛЯРІВ УМІННЯМИ І НАВИЧКАМИ ВЕДЕННЯ ДИСКУСІЇ ТА ДЕБАТІВ	
1	Тема 1. Інформаційний текст. Види текстів. Що таке інформаційний текст. Способи викладу матеріалу в інформаційному тексті. Як писати розгорнутий інформаційний текст	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати відмінності інформаційного тексту від текстів інших видів; • характеризувати способи викладу матеріалу в інформаційному тексті, визначати, наскільки він (вона) уміє конструювати інформаційні тексти в усній і письмовій формі і чого варто ще повчитися; • сформулювати власне уявлення про цінність такого навчання
1	Тема 2. Переконуючий текст. Що таке переконуючий текст. Відмінності переконуючого тексту від інших видів текстів. Як конструювати переконуючий текст	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати відмінності переконуючого тексту від текстів інших видів; • визначити, чи уміє він (вона) конструювати переконуючі тексти і чого варто ще повчитися; • сформулювати власне уявлення про цінність такого навчання
1	Тема 3. Що таке дискусія і як брати у ній участь. Поняття <i>дискусія</i> . Дискусії в житті і в науці. Ефективність дискусії. Уміння дискутувати. Правила ведення дискусії	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що таке дискусія і навіщо вона необхідна в житті; • сформулювати правила ведення дискусії; • визначити, наскільки він (вона) володіє умінням дискутувати і чого варто ще повчитися; • сформулювати власне уявлення про цінність навичок участі в дискусії
1	Тема 4. Як написати есе і взяти участь у письмовій дискусії. Що таке «тиха дискусія». Її відмінності від інших видів дискусій	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • брати участь у «тихій дискусії»; • писати есе з формулюванням власної позиції; • визначити, наскільки він (вона) вміє оцінювати аргументи, викладені в письмових роботах; • сформулювати власне уявлення про цінність навичок участі в письмовій дискусії
1	Підсумковий урок. Перевірка, узагальнення і систематизація знань та умінь з курсу. Зіставлення умінь і розумових операцій. Зіставлення методів, технік і необхідних умінь. Самооцінювання	
2	Резерв учителя	

Варіант 2

51 год (1,5 год на тиждень)

К-сть годин	Назва розділу, теми, основні питання змісту	Вимоги до навчальних досягнень учнів — результатів навчання
1	2	3
1	ВСТУПНИЙ РОЗДІЛ	
1	Що таке критичне мислення. Що таке критичне мислення. Визначення понять методом «через найближчі рід і вид». Метод «Карта поняття». Як працювати з підручником. Способи роботи на уроках з курсу	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що означає «критичне мислення»; • обґрунтовувати сильні й слабкі сторони такого способу мислення; • оцінити необхідність розвинутого критичного мислення для себе особисто

1	2	3
9	РОЗДІЛ 1. ВЧИМОСЯ ДУМАТИ І ЧИТАТИ КРИТИЧНО	
1	Тема 1. Що означає розуміти інформацію. Що таке розуміння. Розуміння як частина мислення. Роль розуміння в роботі з інформацією. Запитання, що сприяють розумінню. Уміння, що характеризують розуміння	<i>Учень (учениця) зможе:</i> • пояснювати, що таке «розуміння», наводячи відповідні приклади; • застосовувати різні способи розуміння явища, процесу або ситуації; • ставити запитання, що сприяють розумінню; • оцінювати важливість розуміння як основи мислення
1	Тема 2. Що таке аналіз. Що таке аналіз. Розподіл цілого на складові. Аналіз об'єкта (ситуації тощо) з різних точок зору. Розподіл процесу на низку простих дій. Причина, наслідок	<i>Учень (учениця) зможе:</i> • пояснювати, що таке аналіз і що означає «аналізувати»; • розрізняти і використовувати основні види аналізу; • оцінювати власний рівень уміння аналізувати; • сформулювати власне уявлення про цінність такого навчання
1	Тема 3. Що таке синтез. Що таке синтез. Значення синтезу. Різні способи синтезування	<i>Учень (учениця) зможе:</i> • пояснювати, що таке синтез; • застосовувати різні способи синтезування; • виражати власне уявлення про цінність синтезу
1	Тема 4. Як навчитися оцінювати. Що таке оцінювання. Стандарти і критерії оцінювання. Вибір на основі оцінювання. Уміння захищати свою точку зору. Метод «Займи позицію»	<i>Учень (учениця) зможе:</i> • пояснювати, що таке оцінка; • оцінювати об'єкти на основі стандартів і критеріїв; • формулювати оцінні судження, обгрутовуючи і захищаючи свою точку зору
2	Теми 5—6. Чи умієш ти читати вдумливо. Що таке читати вдумливо. Інструменти критичного мислення: «товсті» й «тонкі» запитання, «подвійний щоденник», опорні слова, «читання з маркуванням». Відмінність між ідеями автора і власними коментарями	<i>Учень (учениця) зможе:</i> • пояснювати, що означає «працювати з текстом», критично мислячи; • самостійно використовувати інструменти критичного читання, розмежовувати ідеї авторського тексту і свої коментарі до них; • оцінювати значення подібних навичок для себе особисто
2	Теми 7—8. Навіщо потрібні «графічні організатори». Що таке «графічні організатори». Графічні організатори як інструменти критичного мислення: «асоціативний куш», «бортовий журнал», «двочастинна таблиця», «дерево передбачень», «карта ідей/понять», «концептуальна таблиця»	<i>Учень (учениця) зможе:</i> • пояснювати, що таке «графічні організатори»; • використовувати самостійно «графічні організатори» як інструменти критичного читання; • оцінювати значення подібних навичок для себе особисто
1	Тема 9. Підбиваємо підсумки: думасмо і читаємо. Перевірка знань з розділу за допомогою тестів. Узагальнення і систематизація знань з розділу. Самооцінювання	<i>Учень (учениця) зможе:</i> • оцінювати власний рівень опанування теоретичних знань з розділу; • складати «карту» своїх уявлень про критичне мислення; • системно представляти набуті знання
7	РОЗДІЛ 2. МАЙСТЕРНІСТЬ СТАВИТИ ЗАПИТАННЯ	
1	Тема 1. Навіщо і як люди ставлять запитання. Значення запитань. Функції запитань. Роль запитань у пізнанні. Коректна постановка запитань	<i>Учень (учениця) зможе:</i> • пояснювати значення і функції запитань, наводячи відповідні приклади; • розрізняти коректно і некоректно поставлені запитання; • ставити запитання ефективніше; • висловлювати власне ставлення до розуміння важливості уміння ставити запитання

1	2	3
1	Тема 2. Які запитання називаємо закритими, а які — відкритими. Відкриті й закриті запитання. Функції відкритих і закритих запитань. Конструювання відкритих і закритих запитань	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • розрізняти і наводити приклади відкритих і закритих запитань; • формулювати відкриті й закриті запитання; • ефективно використовувати ці типи запитань в різних ситуаціях
1	Тема 3. Для чого потрібні уточнюючі запитання. Уточнюючі запитання. Функції уточнюючих запитань. Як формулювати уточнюючі запитання	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, в яких ситуаціях і з якими цілями можуть бути використані уточнюючі запитання; • формулювати уточнюючі запитання; • відрізняти уточнюючі запитання від навідних; • оцінювати свій рівень уміння формулювати і використовувати уточнюючі запитання залежно від ситуації
1	Тема 4. Як і навіщо ставити відкриті запитання. Види відкритих запитань. Функції різних видів відкритих запитань. Зв'язок між розумовими операціями і запитаннями. Поняття системи відкритих запитань	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • розрізняти різні види відкритих запитань; • ставити запитання цілеспрямовано; • використовувати систему запитань для дослідження предметів або явищ дійсності
1	Тема 5. Як ставити і як розв'язувати проблемні запитання. Що таке проблемне запитання. Відмінність проблемного запитання від інших видів запитань. Уміння формулювати проблемні запитання	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, яке запитання називається проблемним і чим воно відрізняється від інших видів запитань; • формулювати проблемні запитання на основі тексту і ситуацій життя; • сформулювати власне уявлення про цінність уміння ставити проблемне запитання
1	Тема 6. Яке запитання, така відповідь. Взаємозалежність запитань і відповідей. Коректні відповіді (за змістом і структурою). Формулювання коректних відповідей	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати взаємозалежність між запитаннями і відповідями; • формулювати коректні за змістом і структурою відповіді; • визначати, наскільки він (вона) володіє умінням відповідати на запитання
1	Тема 7. Підбиваємо підсумки: запитуємо і відповідаємо. Перевірка знань з розділу за допомогою тестів. Зіставлення умінь і розумових операцій. Зіставлення методів, технік і необхідних умінь. Узагальнення і систематизація знань з розділу. Самооцінювання	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • узагальнювати свої знання про те, які бувають запитання і з якими цілями вони можуть бути використані; • визначати, наскільки він (вона) опанували уміння: конструювати і використовувати різні види відкритих і закритих запитань; • оцінювати уміння однокласників ставити і відповідати на запитання, використовуючи свої знання і спеціальні критерії
13	РОЗДІЛ 3. ПРАЦЮЄМО З РІЗНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ ІНФОРМАЦІЇ	
1	Тема 1. Що таке інформація і як ми її отримуємо. Що таке інформація. Цінність інформації. Як отримати і знайти інформацію	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що таке інформація і в чому її цінність для людини; • пояснювати способи пошуку інформації в різних джерелах; • оцінювати властивості інформації; • висловлювати власне уявлення про цінність інформації для людини в сучасному світі
1	Тема 2. Види інформації. Види інформації. Що означає працювати з інформацією. У чому користь здобуття інформації різних видів	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, які види інформації існують; • розрізняти способи роботи з інформацією залежно від мети; • характеризувати текст як вид інформації й способи роботи з ним;

1	2	3
		<ul style="list-style-type: none"> • висловлювати власне уявлення про цінність уміння працювати з інформацією
1	<p>Тема 3. Факти і думки. Поняття <i>факт</i>. Поняття <i>думка</i>. Розпізнавання думки. Критерії розрізнення думок і фактів</p>	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, чим думки відрізняються від фактів; • розрізняти факти і думки в ситуаціях спілкування і текстах; • ефективно відрізнити думки від фактів при роботі з інформацією; • формулювати власне уявлення про цінність таких навичок у різних життєвих ситуаціях
1	<p>Тема 4. Про що може розповісти художній текст. Художній текст як джерело інформації. Набір елементів художнього тексту. Карта персонажів</p>	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • здобувати інформацію з художнього тексту; • застосовувати різні методи роботи з текстом художнього твору як джерелом інформації; • визначати для себе цінність уміння працювати з художнім текстом
1	<p>Тема 5. Які особливості наукового тексту. Особливості наукового тексту. Науковий текст як джерело інформації. Правила роботи з науковим текстом</p>	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • здобувати інформацію з наукового тексту; • відрізнити науковий текст від інших видів текстів; • читати науковий текст критично; • визначати для себе цінність уміння працювати з науковим текстом як джерелом інформації
1	<p>Тема 6. У чому особливості публіцистичного тексту. Що таке публіцистика. Порівняння публіцистичного тексту з художнім і науковим. Особливості публіцистичного тексту як джерела інформації. Правила роботи з публіцистичним текстом</p>	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • здобувати інформацію з публіцистичного тексту; • відрізнити публіцистику від інших видів текстів; • критично читати публіцистичний текст; • визначати для себе цінність уміння працювати з публіцистикою як джерелом інформації
1	<p>Тема 7. Як знайти інформацію в ЗМІ. Особливості різних видів ЗМІ як джерел інформації. Сильні й слабкі сторони різних видів ЗМІ. Інформаційна цінність ЗМІ</p>	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати особливості різних видів ЗМІ як джерел інформації; • оцінювати сильні й слабкі сторони різних видів ЗМІ; • визначати інформаційну цінність, використовувати текст ЗМІ; • визначати для себе значення ЗМІ як джерела інформації
1	<p>Тема 8. Яка сьогодні роль періодичних видань. Газети і журнали як джерело інформації. Пошук інформації в періодичних виданнях. Оцінка достовірності інформації, що подається в газетах і журналах</p>	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати особливості періодики як джерела інформації; • орієнтуватися в газеті й журналі, здійснюючи пошук інформації; • критично оцінювати достовірність інформації, що подається в періодичних виданнях; • визначати цінність інформації, що подається в періодичних виданнях, для життя і навчання
1	<p>Тема 9. Про що говорять з телеекрана. Особливості телебачення як джерела інформації. Оцінювання інформації телепередач</p>	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати особливості телебачення як джерела інформації; • аналізувати й оцінювати інформацію з телепередач; • визначати для себе цінність телебачення як джерела інформації
2	<p>Тема 10—11. Як оцінити інформацію з Інтернету. Достовірність інформації з Інтернету. Критичне оцінювання інформаційних інтернет-джерел</p>	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, якими критеріями, індикаторами можна користуватися для критичного оцінювання інформаційних інтернет-джерел; • оцінювати достовірність інформації з Інтернету;

1	2	3
		<ul style="list-style-type: none"> • сформувані своє ставлення до інформації, розміщеної на інтернет-сторінках
1	<p>Тема 12. Чи можна довіряти рекламним текстам. Особливості рекламних текстів як джерела інформації. Оцінювання змісту рекламних текстів</p>	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати особливості рекламних текстів як джерела інформації; • аналізувати й оцінювати зміст рекламних текстів; • визначати своє ставлення до рекламних текстів як джерела інформації
1	<p>Тема 13. Підбиваємо підсумки: працюємо з різними джерелами інформації. Перевірка знань з розділу за допомогою тестів. Зіставлення умінь і розумових операцій. Зіставлення методів, технік і необхідних умінь. Узагальнення і систематизація знань з розділу. Самооцінювання</p>	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • узагальнити свої знання про те, що таке робота з інформацією з різних джерел; • визначити, наскільки він (вона) володіє уміньми шукати, відбирати, оцінювати і використовувати інформацію з різних джерел
8	РОЗДІЛ 4. РОЗУМІННЯ І КОНСТРУЮВАННЯ УЧНЯМИ АРГУМЕНТОВАНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ	
1	<p>Тема 1. Що таке аргумент. Що таке аргумент і аргументація. Структура аргументу. Логічні аргументи і аргументи, звернені до потреб. Як конструювати аргумент</p>	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що таке аргумент і аргументація, яка структура аргументу; • розрізнати види аргументів, використовуваних у ситуаціях спілкування і текстах; • конструювати власні аргументи різних видів; • визначити, наскільки він (вона) володіє уміньми аргументувати і чого варто повчитися; • висловлювати власне ставлення до цінності такого навчання
1	<p>Тема 2. Як читати у пошуках аргументів. Як знайти в тексті складові частини аргументу. «Важкі слова», їх роль в аргументації. Вживання дво- і тричастинних схем у процесі аналізу тексту</p>	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • розпізнавати в тексті складові аргументу, різні види аргументів; • аналізувати аргументацію в тексті за допомогою дво- і тричастинних схем; • пояснювати, яку роль може відігравати добір слів при аргументації; • висловлювати власну позицію щодо значення цих навичок
1	<p>Тема 3. Як побудувати сильний аргумент. Поняття про сильний (ефективний) аргумент. Способи і правила побудови ефективного аргументу</p>	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, які способи формулювання аргументу існують; • самостійно конструювати аргументи, використовуючи різні методи, зокрема ПРЕС; • визначити, наскільки він (вона) вміє формулювати аргументи, чого варто ще повчитися; • сформувані власне уявлення про цінність такого навчання особисто для себе
1	<p>Тема 4. Як обстоювати свою позицію за допомогою аргументів. Розгорнута аргументація як спосіб переконання. Паралельна і послідовна побудова аргументації</p>	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що таке переконлива аргументація; • конструювати розгорнуту аргументацію; • оцінити, наскільки він (вона) володіє уміньми поєднати кілька аргументів для обстоювання своєї позиції, і чого варто ще повчитися; • сформулювати власне уявлення про значимість набутих навичок для повсякденного життя
1	<p>Тема 5. Чим відрізняється спростування від контраргументації. Що таке контраргументація і спростування. Їх відмінності.</p>	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • відрізнати контраргументацію від спростування;

1	2	3
	Важливість спростування в спорі. Як конструювати спростування	<ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що таке спростування, що означає спростовувати; • визначати, чи уміє він (вона) спростовувати аргументи опонента, і чого варто ще повчитися; • сформулювати власне уявлення про цінність такого навчання
1	Тема 6. Як ефективно спростувати аргументи опонента. Способи спростування сенсу висловлювання. Спростування логіки викладу	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, які існують способи спростування; • визначати, чи уміє він (вона) спростовувати аргументи опонента, використовуючи різні способи, і чого варто ще навчитися; • сформулювати власне уявлення про цінність такого навчання
1	Тема 7. Що таке некоректна аргументація. Прийоми маніпулювання читачем, слухачем. Розуміння і контраргументація некоректної аргументації	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, як прийоми аргументації можуть бути використані для маніпулювання свідомістю слухачів або читачів; • визначати, які саме прийоми використовує автор для переконання читачів в істинності своєї позиції; • сформулювати власне ставлення до некоректної, маніпулятивної аргументації
1	Тема 8. Практикум: аргументуємо і спростовуємо. Перевірка знань про аргументи, спростування за допомогою тестів. Аналіз аргументів, визначення їх видів. Складання аргументів. Самооцінювання	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • узагальнити свої знання про те, що таке аргумент і аргументація; • визначати, наскільки він (вона) володіє вмінням аргументувати, конструювати аргументи різних видів; • оцінити, наскільки він (вона) володіє умінням з'єднати кілька аргументів для обстоювання своєї позиції; • визначати, наскільки він (вона) уміє спростовувати аргументи опонента, використовуючи різні способи
11	РОЗДІЛ 5. ОВОЛОДІННЯ ШКОЛЯРІВ УМІННЯМИ І НАВИЧКАМИ ВЕДЕННЯ ДИСКУСІЇ ТА ДЕБАТІВ	
1	Тема 1. Інформаційний текст. Види текстів. Що таке інформаційний текст. Способи викладу матеріалу в інформаційному тексті. Як писати розгорнутий інформаційний текст	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати відмінності інформаційного тексту від текстів інших видів; • характеризувати способи викладу матеріалу в інформаційному тексті; • визначати, наскільки він (вона) уміє конструювати інформаційні тексти в усній і письмовій формі, і чого варто ще повчитися; • сформулювати власне уявлення про цінність такого навчання
1	Тема 2. Переконуючий текст. Що таке переконуючий текст. Відмінності переконуючого тексту від інших видів текстів. Як конструювати переконуючий текст	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати відмінності переконуючого тексту від текстів інших видів; • визначати, чи вміє він (вона) конструювати переконуючі тексти, і чого варто ще повчитися; • сформулювати власне уявлення про цінність такого навчання
1	Тема 3. Що таке дискусія і як взяти у ній участь. Поняття <i>дискусія</i> . Дискусії в житті та в науці. Ефективність дискусії.	<i>Учень (учениця) зможе:</i> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що таке дискусія і навіщо вона необхідна в житті; • сформулювати правила ведення дискусії;

1	2	3
	Уміння дискутувати. Правила ведення дискусії	<ul style="list-style-type: none"> • визначати, наскільки він (вона) володіє умінням дискутувати, і чого варто ще повчитися; • сформулювати власне уявлення про цінність навичок участі у дискусії
1	Тема 4. Як оцінити участь у дискусії. Поняття про оцінювану дискусію та її особливості. Критерії оцінювання участі в дискусії	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що таке оцінювана дискусія і в чому полягають її особливості; • сформулювати правила участі в оцінюваній дискусії; • визначати, наскільки він(вона) уміє оцінювати учасників дискусії, і чого варто ще повчитися; • сформулювати власне уявлення про цінність навичок участі в оцінюванні дискусії особисто для себе
1	Тема 5. Як написати есе і взяти участь у письмовій дискусії. Що таке «тиха дискусія». Її відмінності від інших видів дискусії. Есе як вид тексту. Як оцінити есе	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • брати участь у «тихій дискусії»; • писати есе з формулюванням власної позиції; • визначати, наскільки він (вона) вміє оцінювати аргументи, викладені в письмових роботах; • сформулювати власне уявлення про цінність навичок участі у письмовій дискусії
1	Тема 6. Що таке дебати. Що таке дебати. Їх відмінності від інших видів дискусії. Як організувати дебати	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що таке дебати як вид діяльності; • пояснювати, чим відрізняються дебати від інших видів дискусії; • визначати, чи вміє він (вона) дебатувати; • сформулювати власне ставлення до дебатів
2	Теми 7–8. Як підготуватися до дебатів. Підготовка до дебатів. Ролі й завдання учасників дебатів. Як розробляти систему аргументації для обох команд. Як формулювати запитання для дебатів	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що означає готуватися до дебатів; • характеризувати ролі та завдання учасників дебатів; • розробляти систему аргументації для участі в дебатах; • формулювати запитання для дебатів
3	Теми 9–11. Як провести дебати. Формат дебатів. Організація дебатів. Суддівство	<p><i>Учень (учениця) зможе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, що означає брати участь у дебатах; • сформулювати власне ставлення до дебатів; • набути досвід участі у дебатах
1	Підсумковий урок. Перевірка, узагальнення і систематизація знань та умінь з курсу. Зіставлення умінь і розумових операцій. Зіставлення методів, технік і необхідних умінь. Самооцінювання	
1	Резерв учителя	

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КУРСУ

Передбачається, що уроки з курсу будуть побудовані за єдиним, найбільш ефективним алгоритмом, який складається з трьох основних частин: вступної (актуалізація тих знань, що є в учнів, і мотивація навчальної діяльності), основної (активне експериментування, набуття нових знань, опанування нових способів діяльності та їх відпрацювання), завершальної (рефлексія процесу навчання на уроці та його результатів, самооцінювання і взаємооцінювання учнями результатів роботи та оцінювання навчальних досягнень школярів учителем).

Структура кожної частини передбачає відповідні наповнення і методи. Спеціальні при-

йоми розвитку КМ використовуються на кожному уроці разом і у поєднанні з інтерактивним навчанням. Всі уроки курсу за змістом і методами спрямовані на розвиток особистості кожного учня, його активну участь у навчанні, громадянське виховання й освіту учнів.

Програма курсу передбачає можливість оцінювання навчальних досягнень учнів, відображених у ній як результати навчання. Система оцінювання успішності засвоєння курсу розроблена на основі цільових установок і конкретизації навчальних цілей для кожного заняття і детально описана у методичному посібнику.

Засадничі принципи оцінювання курсу

• Оцінка виражається не кількісними, а якісними показниками.

• У процесі оцінювання рівною мірою беруть участь і вчитель, і учні.

• Неупередженість і об'єктивність дій та думок учителя в процесі оцінювання забезпечується тим, що для упередженості та необ'єктивності немає причин (оцінка не є способом тиску й інструментом для покарання учня).

• Процес оцінювання гнучкий, відкритий для кожного учасника освітнього процесу.

Інструментами оцінювання, що рекомендуються, є написання учнями есе, виконання спеціальних усних і письмових завдань на самостійне і творче застосування умінь у навчальних і

життєвих ситуаціях. Оцінювання навчальних результатів учнів дає змогу встановити міру їх відповідності стандартам знань, умінь, цінностей і може ґрунтуватися на спеціальних рубриках показників рівня розвитку в учнів того або іншого уміння з наведеного переліку. Подібні інструменти оцінювання подані в навчальному і методичному посібниках.

*Авторський колектив: О.ПОМЕТУН,
Л.ПИЛИПЧАТИНА,
І.СУЩЕНКО,
В.ДЮКОВ;*

*загальна редакція завідувача лабораторії
суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки
НАПН України, доктора педагогічних наук,
професора О.ПОМЕТУН*

Історія України. Бібліотека

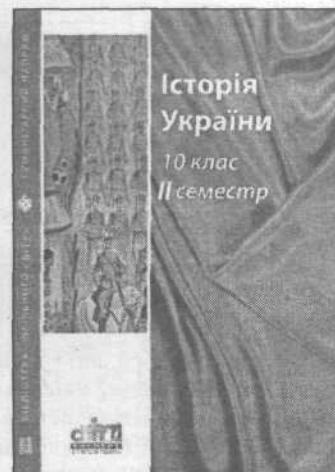
**Наталія Отрох
Олена Подобєд**

**ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
10 клас
I і II семестри
Плани-конспекти уроків
за програмою 12-річної школи
Рівень стандарту,
академічний рівень**

У посібниках вміщено плани-конспекти уроків з історії України за програмою 12-річної школи для 10 класу (рівень стандарту, академічний) у I та II семестрах.

Увазі читачів пропонуються орієнтовне тематичне планування, розробки уроків та завдання для підсумкового узагальнення. Методичні рекомендації розроблено з використанням елементів технології критичного мислення та власних авторських методик.

Для вчителів, студентів, усіх, хто цікавиться сучасними інноваційними технологіями навчання.

Отрох Н. В. Історія України : 10 кл. : I семестр / Наталія Отрох, Олена Подобєд. — К. : Шк. світ, 2010. — 128 с.

Отрох Н. В. Історія України : 10 кл. : II семестр / Наталія Отрох, Олена Подобєд. — К. : Шк. світ, 2010. — 128 с.

З питань придбання книжки звертайтеся до регіональних представництв, безпосередньо до видавництва «Шкільний світ» за телефоном: 0(44) 284-24-50 або надіславши sms-повідомлення такого змісту: «Хочу замовити книжки» на номер 0(67) 408-84-73